

behoeven te worden verplaatst. Hij wordt daardoor ontheven van de noodzakelijkheid, zijn oogst onmiddellijk tot elken prijs te verkoopen. De *Sociétés agricoles*, volgens de wet van 5 November 1894 opgericht, kunnen daarbij belangrijke diensten bewijzen.

Het hoofdbeginsel wordt in art. 1 aldus uitgedrukt: " Tout agriculteur peut emprunter sur les produits agricoles ou industriels provenant de son exploitation et énumérés ci-dessous, et en consignant la garde de ceux-ci dans les bâtimens ou sur les terres de cette exploitation. " — De wet noemt verder de voortbrengselen, waarop een warrant kan worden afgegeven; het zijn de voornaamste voortbrengselen van den landbouwer in de verschillende streken van Frankrijk, voor zoover ze niet aan bederf onderhevig zijn. — Het verbonden voortbrengsel blijft, tot de aflossing der voorgeschoten gelden, het onderpand van den houder van de warrant. — De landbouwer is aansprakelijk voor de varen, die aan zijne hoede toevertrouwd blijven; de strafbepaling van art. 13 strekt om de nakoming zijner verplichtingen te waarborgen.

Ter griffie van het kantongerecht wordt een register gehouden, waarin op eene verklaring van den landbouwer, de omschrijving van het onderpand en het bedrag van het voorschot, tweemaal naast elkander, worden opgeteekend. De eene strook, uit het register gescheurd, vormt de warrant, waarop de landbouwer kan trachten het voorschot te verkrijgen. Voor de belangen van eventueele eigenaars en vruchtgebruikers van den grond wordt gewaakt door het voorschrift, dat hun vooraf moet worden kennis gegeven en zij bevoegd zijn, zich tegen afgifte van de warrant te verzetten. Het voorrecht des eigenaars blijft rechtens onaangetast en feitelijk zal, naar men meent, ook zijn belang vaak gediend worden door de credit-operatie van zijn pachter.

Voor nadere bijzonderheden verwijzen wij naar de wet zelve, die o. a. is te vinden bij DALLOZ, *Rec. per.*, 1898, IV, bl. 89 vlg. (*Rechtsgeleend Magazijn*, 1898, bl. 623).

De ontwikkeling van de rechtsbevoegdheid

DER

GEHUWDE VROUW (1).

MIJN GEACHTE CONFRATERS,

Alle wetenschappen hebben gedurende de 19^e eeuw groote voordeelingen gemaakt. De rechtswetenschap heeft zich ook, bijzonderlijk deze laatste jaren, op eene machtige wijze ontwikkeld.

Uit de Romeinsche en de Germaansche wetgevingen voortspruitende, is de Rechtswetenschap al vroeg hier of daar van hare grondbeginselen afgeweken om groote veranderingen en verbeteringen te ondergaan. Nochtans, daar de rechten altijd met de feiten en de huishoudkundige omstandigheden moeten overeenkomen, en daar deze laatste zich het meest in de 19^e eeuw hervormd hebben, zoo is het ook gedurende dit tijdvak dat aan de rechtsleeringen de voornaamste wijzigingen zijn toegebracht geweest.

In den loop der 19^e eeuw, hernieuwen alle landen hunne wetgeving, hetzij door bijzondere wetten, hetzij door wetboeken in dewelke men de uitgezoeene gebruiken van de verschillende deelen des lands samenthaart.

In 1804 verschijnt het Wetboek Napoleon, in 1900 zal het Duitsch Burgerlijk Wetboek in voege treden en ondertusschen volgen de voornaamste landen van Europa het voorbeeld, door Frankrijk gegeven.

Onder de deelen der wetgeving, die het meest hervormd zijn geworden, bestaat er een welk onze bijzondere aandacht verdient: het is de bevoegdheid der gehuwde vrouw. Mengvuldig zijn de artikelen welke aan die bevoegdheid raken. Belangrijk nog is dit ontwerp, daar men tegenwoordig zich daarmee meer en meer bezig houdt.

In verschillende landen inderdaad is het de gehuwde vrouw sedert weinige jaren toegestaan, zonder s mans toestemming over haar spaargeld te beschikken.

Vóór eenige weken namen onze volkvertegenwoordigers een wetsontwerp aan over het arbeidskontraat, hetwelk bevat dat de gehuwde vrouw zonder voorafgaande toelating van haren man

(1) Voorgeslagen in *Het Vlaamsch Pleitgenootschap der Brusselste Batie* bij de plechtige openingszitting, den 18 November 1899.

haren arbeid mag verhuuren en er het loon van mag ontvangen ten voordeele van haar huisgezin, tenzij de echtgenoot er zich zou tegen verzetten, en een tweede dat haar het recht vergunt, alleen hare spaarpenningen op de spaarkas naar te leggen of er terug te trekken.

Het doel mijner rede is : die hervormingen van de bevoegdheid der gehuwde vrouw in onze wetgeving, in de rechtspraak en in de praktijk na te gaan.

* *

Waarom is de toestand der gehuwde vrouw niet meer wat hij te voren was ? Hare bevoegdheid heeft zich ontwikkeld. In zekere landen staat zij bijna gelijk met de bevoegdheid des mans. Aan welke oorzaken moet men deze beweging toewijzen ?

a) Het gelijkheidsgedacht dat heden op menig gebied hervormingen verwekt, kan ook beschouwd worden als eene oorzaak van de ontwikkeling der vrouwenbevoegdheid.

In de oudste beschavingen bezat de openbare overheid maar weinige macht. Was haar onmogelijk, iedereen te bevrijden. Deze zorg bleef dan aan de mannen, welke sterkere lichaamskrachten bezitten, toevrouwd. Maar naarmate de openbare macht zich versterkte en beter in staat was om hare beschermingsrol uit te voeren, zonk het gezag des mans. De uitgebreide families, waar ieder lid onderworpen leefde aan een oppetgezag dat over alles beschikte en besliste, onthonden zich. Weldra drong de wet binnen den geringeren familiekring om er aan iedereen echtgenoot zijne plichten voor te schrijven en zijne rechten toe te kennen. Alzoo ontstond er al eene zekere gelijkheid tusschen de toestanden des mans en der vrouw. Beiden waren aan een zelfde gezag onderworpen en genoten rechten de eene jegens de andere.

Het zal maar veel later zijn dat de gelijkheidsleer haren vollen bloei zal bekomen en al hare vruchten dragen. Dank aan het onderwijs dat zich meer en meer verspreidt en aan de vrouwen zoowel als aan de mannen geschonken wordt, ontstaat de gelijkheidszucht onder de vrouwen. Zij bekomen kennissen en willen er van genieten. Vrouwenbonden komen tot stand, verdedigers van de belangen der vrouwen laten hunne stem hooren : zij drukken de eischen der vrouwen uit, bewerken op alle wijzen de openbare meening en zenden verzoekschriften naar den wetgever.

b) Andere omstandigheden hebben de bevoegdheid der vrouw ontwikkeld. Zeer verschillend is heden de huishoudkundige staat van wat hij in voorgaande eeuwen was.

De uitbreiding van het krediet, de verplaatsbaarheid der fortuinen,

de veelvoudigheid der dadingen, ziedaar eenige omstandigheden welke de stilzwijgende wettelijke hypotheek, de onvervreemdbaarheid der bruidschattelijke goederen en het Vellemausch Raadsbesluit liet machtigste ondermijnd hebben.

Gelijk wij het zullen zien, zonder de tusschenkomst der vrouw zouden de handelingen des mans dikwijls verblindend gobleven zijn. Kostbaar is bijzonderlijk hare medewerking, wanneer zij over een groot vermogen beschikt en zich met haren man over hare goederen verbindt.

c) De werkmanskwestic heeft ook eenen zekeren invloed op de bevoegdheid der gehuwde vrouwen uitgeoefend. Dank aan de uitbreiding der groote nijverheid is de vrouw, die alleenlijk huishoudster was, nu arbeidster geworden. Haar dagloon dient tot het onderhoud des huisgezins zooals de winst des mans.

Is het dan te verwonderen dat zij haren arbeid wil verhuuren en over haar dagloon beschikken zonder 's mans toestemming ?

* *

Vooraleer wij de bevoegdheid der gehuwde vrouw in onze hedendaagsche wetgeving beschouwen, laat ons op eene zeer vlugge wijze den toestand der gehuwde vrouw in de voorgaande tijden na-gaan.

Ieder die zich met rechtszaken bezig houdt, weet dat de grondbeginselen, welke de hedendaagsche volkeren op rechtsgebied beheeren, hunnen oorsprong in de Romeusche wetgeving en in de Germaansche gebruiken vinden.

Te Rome werd de vrouw als een zwak vezen beschouwd en gedurig aan eene voorgdij onderworpen. Trad zij in huwelijksverbintenis, zoo ontsnapte zij niet hare goederen aan het gezag harer familie, maar om onder het bevind van haren echtgenoot of onder dit van het hoofd van dezes familie te vallen. Anderen beweren dat hare goederen aan hare eigene familie bleven. Doch het is waar dat ij beide gevallen de gehuwde vrouw over hare goederen geenszins beschikte.

Zeer vroeg nochtans verbeterde haar staat. Zij werd beschouwd als eene echte gezellin des mans, en niet meer als eene onderdane. Zelfs scheen zij eene zekere bevoegdheid te bezitten in hare hoedanigheid van huishoudster.

Deze verzachtingen aan haren toestand werden later in de wetten geschreven. Zoo gebeurde het dat, wanneer zij trouwde, zij eene groote onafhankelijkheid bekam. Zij bewaarde hare goederen. De man alleen moest tot het onderhoud des huisgezins voorzien. Maar de vrouw

of hare familie schonk hem daartoe eenen bruidschat, welke ten minste in de eerste tijden, zijn volle eigendom bleef.

Voegen wij er echter bij dat men aan de vrouw met de andere hand outaram wat men haar met de eene schonk. Inderdaad, eerlijds weigerde men haar alle bevoegdheid, denkende dat de vader, de echtgenoot of het hoofd der familie alleen meester moesten blijven; nu is zij van hun overgroot gezag ontvoegd; maar de aloude gedachten "*fragilitas sexus, imbecilitas*", doen eene gansche reeks maatsregelen ontstaan, welke tot doel moeten hebben, de vrouw tegen haren echtgenoot te beschermen.

Zij mocht zich niet voor haren man berg stellen; geene giften meer tusschen echtgenooten; algemeene onbevoegdheid der vrouwen, zich voor iemand te verbinden (het Vallicaansche Raadsbesluit); Justiniaan verklaart de bruidsgave onvervreemdbaar; hij ook verschaft aan de vrouw een wettelijk grondpand.

Door al deze maatregelen wil de wetgever de vrouw tegen den invloed van haren man beschermen, maar hij stelt inderdaad nieuwe grenzen aan hare bevoegdheid.

Dat was de toestand der Romeinsche vrouw: jegens haren man is zij onafhankelijk, maar door de zwakheid harer natuur blijft zij onbevoegd.

— Bij de Germanen wordt de vrouw onder de onbekwamen getekend, zooals de kinderen en de ouderlingen. De teederheid harer lichaamelijke krachten vraagt ondersteuning en geenszans de zwakheid van haar vernuft. Tot haar huwelijk blijft zij aan de overheid harer familie onderworpen; daarna valt zij onder het gezag van haren man, die over de goederen der vrouw beschikt, zooals over zijn eigene goederen.

Zoo dus, volgens de Germaansche costumen vindt de vrouwelijke onbevoegdheid hare reden in de noodzakelijke overheersching van den man.

— Zeer lang zullen de Romeinsche en de Germaansche grondregels elkander bekampen, maar later allengskens de eene de andere binnen-
dringen en zich mengen.

Indien wij niet verplicht waren ons te beperken, dan zouden wij het een zeer belangrijk onderzoek kunnen overgaan. Wij zouden het ontstaan en de ontwikkeling van het Recht in Frankrijk en in onze provincien nagaan. Daar dit te uitgestrekt zou wezen, zij het voldoende te weten dat de Romeinsche leeringen in het zuiden van Frankrijk bloeiden, laud van geschreven recht genaamd, en de Germaansche in het Noorden, laud van gewoonterecht; dat in deze laatste

streek rond de 13^e eeuw de gemeenschap ontstond en als eenig huwelijksbestuur erkend was; dat men later aan de echtgenooten toeliet, het beheer hunner goederen door huwelijkscontract vast te stellen; eindelijk, dat men in het gewoonterecht de onbevoegdheid der vrouw voornamelijk van het onvermijdelijk mansgezag altijd deed afleiden, terwijl men ze in het geschreven recht aan hare *imbecilitas en fragilitas sexus* toeschreef.

De Germaansche invloed op de Romeinsche wetgeving is in het zuiden van Frankrijk zeer gering geweest. Maar hij zal zich machtiger en uitstekend in het Burgerlijke Wetboek laten gevoelen.

Zoo uaderen wij tot het Burgerlijk Wetboek. Te voren ontstond de omwenteling in Frankrijk. 't Is niet te verwonderen dat men ook in het huwelijk de gelijkheid trachtte te slichten. Te dien einde legde Cambacérés een ontwerp neer in de volksvergadering, *Convention* genaamd, door hetwelk hij voor al de daden van het burgerlijk leven de samenwerking der beide echtgenooten vereischte.

Dat is een theoretisch stelsel dat Mr. Laurent in zijn vóór ontwerp overneemt, maar dat nooit in voege zal kunnen gebracht worden, daar het gansch met de noodzakelijkheden des levens tegenstrijdig is.

* *

Onder de opstellers van het Burgerlijk Wetboek geven de eenen de voorkeur aan het geschreven recht en de anderen aan het gewoonterecht. Dat is hunne bijzonderste bekommernis. Zij stellen zich dus noch de vrijmaking noch de onderworpenheid der vrouw als eerste doelwit voor. Zij willen de eenheid des rechts voltrekken, zonder vele nieuwigheden in te brengen. Hun eerste oogmerk zal dus zijn: zich zoo weinig mogelijk te verwijderen van de reeds 't zij in 't Noorden, 't zij in 't Zuiden bestaande wetten.

Daarenboven wilden de opstellers niet hooren van de gelijkheid welke de omwentelaars tusschen man en vrouw ontdekten. Het zijn de wetten niet, riepen zij uit, maar de natuur zelfe die aan ieder der echtgenooten den omvang zijner bijzondere handelingen aanvijft (FENET, IX, bl. 177).

— Drie voorname punten vestigden op eene bijzondere wijze de aandacht der opstellers en waren de oorzaak van groot geschil onder hen.

A. Het mans gezag, dat alleenlijk in 't Noorden bloeide, werd overal erkend. Zells behoort dit stelsel tot de openbare orde en volgens de artikelen 223 en 1388 B. W., kan daarvan nimmer worden afgeweken.

De vrouw kan alleenlijk het beheer harer goederen bewaren. Blijven de echtgenooten van goederen gescheiden, dan nog is het haar niet

toegestaan, hare goederen zonder 's mans toestemming te vervreemden.

Deze regel werd door de rechtsgeleerden van het Zuiden bestreden. Zelfs Portalis was van meening dat het gezag des mans zich alleenlijk op den persoon der vrouw en kinderen moest uitstrekken, maar geenszins op de goederen der vrouw.

Integendeel verdedde het Velleiaansch Raadsbestuur, de aloude grondregel, welke aan de vrouw niet toeliet, zich voor anderen te verbinden. Zoo werd op zekere wijze hare bevoegdheid door het Burgerlijk Wetboek uitgebreid.

B. De opstellers waren het ook niet eens nopens het bestuur dat zij als wettelijk bestuur wilden invoeren.

Dit vraagstuk was belangrijk, omdat de besturen, tot dien tijd in gebruik, zeer verschillend waren; belangrijk nog, omdat het niet alleen de echtgenooten aanging, maar ook hunne erfgenamen, schuldeisers en de derden.

Portalis beweerde dat er geene reden bestond om een wettelijk bestuur in te richten. Waarom de echtgenooten verplichten, de kosten van een huwelijkscontract te moeten dragen, indien het wettelijk bestuur hun niet bejaagde?

Het Italiaansch Burgerlijk Wetboek van 1865, de meening van Portalis overnemende, bevat geen wettig bestuur.

Malleville stelde voor, aan iedere streek over te laten als wettig stelsel te kiezen het bestuur dat aldaar reeds in voege was. Alzoo in 't Noorden zou men de gemeenschap der goederen en in 't Zuiden het bruidschattelijk bestuur voor wettelijk bestuur bekomen hebben.

Dezelfde meening werd tijdens de bespreking van het Burgerlijk Wetboek in Duitschland, verdedigd. Maar in 1804 gelijk nu in Duitschland, verwierp men zulk voorstel om reden dat het tegenstrijdig was juist met de eenheid der wetgeving welke men wilde verwezenlijken.

Men gaf de voorkeur aan het gemeenschappelijk bestuur, en daar men de echtgenooten toeliet een huwelijkscontract te sluiten en alzoo het bruidschattelijk bestuur te verkiezen, indien het hun best beviel, zoo waren de aanhangers der Zuidelijke wetten ook tevreden gesteld.

C. Welke zou nu de uitgestrektheid der gemeenschap zijn? Dit was het derde vraagstuk, waarover de meeningen niet eenparig waren.

De algemeene gemeenschap der goederen, door Béranger voorgesteld, werd aanstonds verworpen.

Malleville wilde de wettelijke gemeenschap tot de aanwinsten beperken.

Indien, zegde hij, de oude costumen de roerende goederen in de

gemeenschap lieten vallen, dan was het om reden dat deze eertijds zeer gering waren. Maar nu dat groote fortunen gansch uit roerende goederen bestaan dank aan de ontwikkeling des handels en der nijverheid, zou men beter doen, die goederen uit de gemeenschap te sluiten.

Niettegenstaande deze gewichtige reden verwierp men Malleville's voorstel, eerst omdat de echtgenooten, welke aan het wettelijk bestuur onderworpen zouden blijven, gewoonlijk geene goederen bezitten en alzoo hunne gemeenschap werkelijk tot de aanwinsten zou beperkt blijven, en ten tweede omdat het zeer lastig zou wezen voor de echtgenooten, het bewijs mede te brengen dat deze of gene goederen hun eigendom waren op het oogenblik des huwelijks.

In 't algemeen schijnt het dat de toestand der gehuwde vrouw door het Burgerlijk Wetboek eerder verhoogd is geworden dank deels den wil der wetgevers, deels aan de omstandigheden.

Gelijk wij hooger zegden, is het mannelijk gezag dat alleen een noordstelsel was, door den wetgever tot het Zuiden nu ook uitgebreid.

Van eenen anderen kant het roerend goed door de omstandigheden van dag tot dag vermeederende, zoo is het gebeurd dat het grootste deel van de fortuna der vrouw onder het beheer des mans gevallen is en tot zijne beschikking overgelaten.

Om ons een goed denkbeeld te maken over den toestand welken het Burgerlijk Wetboek aan de gehuwde vrouw verschaft, lezen wij de artikelen welke deze bevoegdheid beheeren.

„ 1124. Onbekwaam om overeenkomsten aan te gaan zijn :

Minderjarigen ;

Verbodenen ;

Gehuwde vrouwen, in de gevallen bij de wet uitgedrukt,...

„ 215. De vrouw kan niet in rechte verschijnen, zonder de bemachting van haren man, al ware zij openbare koopvrouw of buiten gemeenschap of gescheiden van goederen.

„ 217. De vrouw zelfs buiten gemeenschap of gescheiden van goederen kan niet schenken, vervreemden, verpanden, verkrijgen hetzij om met heilij onder eenen bezwarenden titel zonder bijstand van haren man in de akte of zonder zijne schriftelijke toestemming.

„ 1427. De vrouw kan zich niet verbinden noch de goederen der gemeenschap verpanden zelfs niet om haren man uit de gevangenis te helpen of om, in 's mans afwezigheid, hare kinderen een bestaan te bezorgen, dan na daartoe in rechte gemachtigd te zijn. „

Andere artikelen luiden in denzelfden zin : 776, 905, 934, 1096, 1449, 1530, 1538, 1576.

Uit deze artikelen vloeit de onbevoegdheid der gehuwde vrouw voort; zij kan in rechte niet verschijnen, noch vervreemden, noch hare goederen verpanden, noch zich verbinden, noch verkrijgen, noch hare goederen besturen. Volgens het Wetboek is zij gunsch onbekwaam.

Om dit alles te bereiken is de toestemming van haren man vereischt, of, op zijn weigering, de toelating des rechters.

Maar, terwijl zekere dier grondbeginselen de openbare orde aanbelangen, zoo dat men door bijzondere overeenkomsten daar niet kan van afwijken, is het integendeel toegelaten, door huwelijkscontract de bevoegdheid der vrouw grootelijks uit te breiden als er maar sprake is van het beheer harer goederen.

Indien de echtgenooten door hun huwelijkscontract de scheiding der goederen verkiezen, dan bekomt de vrouw het beheer harer goederen. Zoo nog, de vrouw kan haars mans toestemming verkrijgen om eenen bijzonderen handel te drijven, enz., enz.

Maar om in rechte te verschijnen en om te vervreemden is eene bijzondere toestemming in ieder geval vereischt. Art. 223 luidt: "Elke algemeene machtiging, zelfs bij huwelijkscontract bedongen, is niet geldig, dan met betrekking tot het beheer der goederen van de vrouw." Dit zijn grondbeginselen die rechtstreeks uit het gezag des mans vloeien en die de openbare orde aanbelangen; men kan daar niet van afwijken, welke ook de huwelijkswet der echtgenooten zij.

In Frankrijk nochtans, sedert 1893, bekomt de vrouw, na de scheiding bij ijve, volle bevoegdheid om hare goederen te vervreemden en om in rechte te verschijnen zonder de minste machtiging.

Dit is eene zware krenking, aan het gezag des mans toegebracht.

* *

Men heeft gezegd dat de onbevoegdheid der gehuwde vrouw, gelijk te Rome, op de zwakheid harer natuur rust. Daar valt aan te twijffelen, want meerderjarige dochters en weduwen bekomen eene volle bevoegdheid.

Anderen aanzien het gezag des mans als de eenige reden dier onbevoegdheid. Dit kon zijn eertijds in 't Noorden, waar de vrouw zelve hare verbintenissen, zonder 's mans toestemming aangegaan, niet mocht bekwamen, waar de minderjarige echtgenoot bekwaam was om zijne vrouw te machtigen, waar de vrouw zonder de minste machtiging handelde, indien de man afwezig of zinneloos was.

Integendeel, volgens art. 225 van het Burgerlijk Wetboek, kan de nietigheid, op het ontbreken van machtiging gegrond, door de vrouw zelve ingeroepen worden. Is haar man afwezig of zinneloos, zoo moet zij door den rechter gemachtigt worden. Het gezag des mans kan dus heden niet meer beschouwd worden als de eenige reden van de onbekwaamheid der vrouw.

Zeer lastig is het, eene goede uitlegging voor die onbevoegdheid te ontdekken, daar het Burgerlijk Wetboek zijne regelen is gaan putten in twee welgevingen wier grondbeginselen zeer verschillig waren.

* *

Ten aanzien van derden is de vrouw zonder 's mans bijstand onbevoegd. In welken staat bevindt zij zich in hare handelingen met haren echtgenoot? Is zij tegen hem ook beschermd?

Art. 2256 zegt dat de verjaring, staande huwelijkelijk, geschorst is in alle gevallen, waar de rechtsvordering der vrouw op den man zoude terugkomen. Dikwijls inderdaad zou de vrouw hare rechtsvordering niet instellen om den vrede des huisgezins niet te storen.

Het Burgerlijk Wetboek verleende ook aan de vrouw eene wettelijke algemeene en stilzwingende hypotheek op de onroerende goederen haars mans. Aan die hypotheek mocht de vrouw niet verzaken.

Daaruit volgde dat het B. W. de vrouw tegen den invloed van haren man wilde beschermen.

Maar in vele andere gevallen schijnt de vrouw meer bekwaamheid bekomen te hebben ten aanzien van haren man. Alleenlijk is haar de machtiging des mans noodig, en die zal haar niet gespaard worden als hare daad hem kan dienen.

Zoo kan zij zich voor den man verbonden, zich borg stellen, te zijnen voordeele aan hare wettelijke hypotheek verzaken sedert de wet van 1851.

Het Wetboek toont zich strenger voor de handelingen der vrouw met derden dan voor hare handelingen met haren man. Nochtans ware eene goede bescherming tegen den invloed des mans wenschelijker geweest.

* *

Na dezen algemeenen blik, beschouwen wij nu de bevoegdheid der vrouw onder de verschillende bedingen. Herst en vooral de wettelijke gemeenschap laat drie soorten goederen bestaan: de gemeenschappelijke goederen, de goederen welke den man eigen blijven en de eigen goederen der vrouw.

Art. 1428 luidt zooals volgt: « De man heeft het beheer van al de personeele goederen der vrouw. »

Men moet dit bestuur des mans aan een stilzvigend mandaat der vrouw toewijzen. Hij heeft slechts de eigenschappen eens beheerders. De onroerende personeele goederen zijner vrouw mag hij niet vervreemden (1428, §3.)

Zonder de toestemming der vrouw kan hij geene pachten van meer dan negen jaren verleen.

De vrouw kan zich op hare goederen niet verbinden, tenzij met de toestemming haars mans. Indien zij door den rechter bemachtigd wordt, dan is de bloote eigendom harer goederen alleen verbonden.

Onnoodig erbij te voegen dat gewoonlijk man en vrouw samen handelen om de onroerende goederen der vrouw te vervreemden, en dat deze laatste, wanneer zij een groot eigen vermogen bezit, zich met haaren man verbindt om dezes krediet te bekrachtigen. Daaruit spruit eene algemeene samenwerking der echtgenooten voort.

De vrouw bewaart aldus eene medewerking aan het beheer harer personeele goederen.

Blijft zij gansch vreemd aan het bestuur der gemeene goederen? Art. 1421 luidt zooals volgt: « De man alleen beheert de goederen der « gemeenschap. — Hij kan verkoopen, vervreemden en hypothekeeren « zonder tussehenkomst van de vrouw. »

En art. 1388 zegt dat de echtgenooten niet mogen afwijken van de rechten, welke den man als opperhoofd toebehooren.

Alzoo, de wettelijke gemeenschap stelt den man alleen meester, en van het oogeblik dat de echtgenooten dit beding verkieszen, is het niet veroorloofd, aan dit meesterschap wijzigingen toe te brengen.

In rechte schijnt de in-gemeenschap gehuwde vrouw gansch onmachtig, zoodaang dat, volgens Dumoulin en Pothier (Traité de la communauté, n° 3), haar alleenlijk de hoop overblijft, bij de ontbinding der gemeenschap haar deel te bekomen.

Maar in feite is de toestand der in gemeenschap gehuwde vrouw zeer voordeliger. Zoo onderdanig en onbevoegd is zij niet gebleven. In zekere gevallen verbindt zij de gemeenschap door hare eigene macht; in andere omstandigheden is zij eene kostbare medewerkster haars mans geworden.

— Zij kan eerst de goederen der gemeenschap verbinden met de toestemming van haaren man die er alleen over beschikt.

— Drijft zij handel, zoo wordt de gemeenschap nogmaals verbonden.

Om handel te kunnen drijven, moet zij daartoe door haaren man

gemachtigd worden. Bekwar. zij maar de machtiging des rechters, dan kan de gemeenschap niet meer door de vrouw verbonden zijn.

Van eenen anderen kant is het voor den man onmogelijk, in het handelsbedrijf zijner vrouw toe te stemmen en haar terzelfdertijd te betetten de gemeene goederen te verbinden.

— Maar de goederen der gemeenschap worden op eene bijzondere wijze door de vrouw verbonden, dank aan hare hoedanigheid van bestuurster des huisgezins.

Dagelijks doet zij aankopen voor het huisgezin: aan de vrouw val de last toe om in alle noodwendigheden te voorzien. Al die schulden, wanneer zij niet te overdreven zijn of de inkomsten des huisgezins niet te boven gaan, worden door de gemeenschap betaald.

Wel is waar, spreekt de wet niet van dit recht der vrouw. Integendeel, de rechtswetenschap en de rechtspraak belasten ze met de zorg om in alles te voorzien, wat de gewone en dagelijksche uitgaven der huishouding betreft; en zij gronden dit recht op eene stilzvigende bewilliging des mans, genoemd « de huishoudelijke lastgeving. »

Wil de man de gevolgen van de handelingen zijner vrouw voorkomen, zoo moet hij deze lastgeving duidelijk wederroepen.

De oorsprong dezer lastgeving ligt in het huwelijk zelf. Het ware onmogelijk geweest, voor iederen aankoop de volmacht des mans te verzoeken.

— Weldra zal het de gehuwde vrouw toegestaan worden, hare spaarpenningen in de spaarkas naar te leggen en ze terug te trekken zonder daartoe door haren man gemachtigd te worden.

De Belgische wetgever volgt het voorbeeld, hem door andere landen gegeven: Luxemburg, Engeland en Frankrijk.

Om een denkbeeld te hebben van den goeden uitslag, door de wet van 1881 in Frankrijk bekomen, zij het voldoende, door de statistiek te vernemen dat men jaarlijks 100.000 spaarboekjes opent ten voordeele van gehuwde vrouwen zonder machtiging des mans, en dat er jaarlijks minder dan 300.000 huwelijken worden voltrokken.

Het wetsontwerp, door onze Kamer der Volksvertegenwoordigers gestemd, heeft tot doel het huisgezin tegen de verkwingingen des mans te bevrijden. Hoe dikwijls gebeurt het niet dat vrouw en kinderen armoede lijden, omdat de man zijn gansch dagloon verteert?

Nu zal het de vrouw mogelijk zijn, op hare eigene winst en op hetgeen de man haar zal geven te sparen voor het huisgezin.

Wel is waar, zal de man zich tegen de aflossingen kunnen verzetten, maar zijne verzet moet geground zijn.

Men mag niet zeggen dat de wetgever door deze wet de bevoegdheid

der vrouw heeft willen uitbreiden. Het zal nochtans een noodzakelijk gevolg dezer nieuwe schikkingen wezen.

Zoo dan is de vrouw in staat, hare rechten van medeëigenares op de gemeene goederen gedurende het huwelijk te doen gelden.

* *

Doch de grenzen harer bevoegdheid zijn nog meer uitgebreid. Den man, die zoo almeênd schijnt, is in vele gevallen de medewerking der vrouw noodzakelijk. Dank aan hare tusschenkomst zal hij over meerdere goederen der gemeenschap mogen beschikken ofwel zal zijn krediet versterkt wezen.

Artikel 1422 luidt zooals volgt: « Hij kan onder levenden, ten « kosteloozen titel, niet beschikken over de onroerende goederen der « gemeenschap, noch over het geheel noch over eene bepaalde hoeveelheid der roerende goederen, tenzij om aan beider gemeene kinderen « eenen stand te bezorgen. »

Zijn de onroerende goederen der gemeenschap ten kosteloozen titel onvervreemdbaar? Men heeft het beweerd. Marcadé (art. 1422, V,) zegde dat de man alléén mocht doen hetgeen kon gedaan worden; indien hij het niet doen mocht, zoo was dit onmogelijk te doen.

Daaruit volgde dat de gemeene onroerende goederen ten minste voor het deel der vrouw onvervreemdbaar bleven. Maar sedert lange jaren is door de rechtspraak aan de vrouw het recht toegekend, hare toestemming te verleen aan die vervreemdingen, welke den man alleen niet veroorloofd zijn.

Alzoo oefent de vrouw gedurende de gemeenschap haar eigendomsrecht uit.

— Op andere wijzen is zij nog meer de medewerkster haars echtgenoots geworden.

Om aan de schuldeisers van haren man eenen grooteren waarborg te bieden, verbindt zij zich hoofdelijk met hem. Velen zouden met den man niet willen overeenkomen, indien de vrouw zich ook niet verbond. In eenen zekeren zin heeft zij zoo een toezicht op de handelingen van haren man bekomen, daar zij hare toestemming kan vergunnen of weigeren.

— De wet van 16 December 1851 schenkt aan de gehuwde vrouw eene bijzondere hypotheek op de onroerende goederen haars echtgenoots tot verzekering van haren bruidschat en huwelijkse overeenkomsten zooals voor alle redenen van verhaal welke zij tegen hem mocht bezitten.

Onbetwistbaar is het dat deze wettige hypotheek der vrouw zeer

dikwijls de handelingen des mans zal vermindren. Niemand zal de belaste onroerende goederen des mans willen aankopen, noch hem eene leening toestaan, welke op zijne goederen niet zal kunnen gewaarborgd worden.

Nochtans de wettelijke gemeenschap scheen hem zooveel macht te vergunnen, en nu zien wij dat hij zich dikwijls bijna niet zal kunnen bewegen.

Maar de vrouw kan afzien van haar recht om inschrijvingen tot verzekering van haren bruidschat en huwelijkse overeenkomsten te eischen, en zij kan zelfs afstand doen van de reeds genomen inschrijvingen, zoo niet rechtstreeks ten voordeele van haren echtgenoot, dan toch ten profijte zijner schuldeisers, indien het hem ook voordeelig ware.

Zoo dan, als de wetgever aan de vrouw eene wettelijke hypotheek schonk, wilde hij haar tegen haren echtgenoot beschermen, en nu zien wij dat die hypotheek voor de vrouw eene gelegenheid geworden is als medewerkster haars mans op te treden. Iedermaal dat deze eene belangrijke daad wil afleggen.

Maar zou men niet zeggen dat het Burgerlijk Wetboek aan de onafhankelijkheid der vrouw in hare betrekkingen met haren man twijfelt, wanneer het de vrouw door verscheidene middelen tegen zijnen invloed beschermt?

Alzoo, bij de onbinding der gemeenschap kan de vrouw deze verwerpen om aan de slechte gevolgen van s mans bestuur te ontsnappen.

Indien zij de gemeenschap aanveermt, geschieden de vooruitnemingen der vrouw vóór die des mans. In geval van ontoereikendheid der gemeenschap, verhaalt de vrouw hare hernemingen op de persoonlijk eigen goederen des mans.

Wanneer aan de vrouw eene erfenis toekomt, dan moet de man een inventaris doen opmaken. Bij gebreke daarvan, kan zij bij de onbinding der gemeenschap zoo door titels en huwelijkse papieren als door getuigen, en desnoods door algemeene bekendheid bewijs doen van den omvang en de waarde van het niet geïnventarierde roerend goed.

Maar die beschermingsmaatregelen tijdens de onbinding der gemeenschap zullen den man niet beletten, de gemeene goederen te verkwisten, en alzoo hun doel niet bereiken. Daarom ook is het der vrouw toegestaan, de scheiding der goederen te bekomen onder het huwelijk, om dan zelf hare goederen te beheeren.

Wij kunnen besluiten dat de vrouw, gemeen in goederen, die wil gebruik maken van al de behoeftmiddelen welke het B. W. haar verschaft, zich tegen den invloed en het slecht beheer van haren man kan verdedigen.

Nochtans kan het voorvallen dat zij die behoedsmaatregelen, te hare beschikking gesteld, verwaarlooze om de handelingen van haren man niet te verhinderen, en dat zij alzoo al hare goederen kome te verliezen. Dit zal dan hare eigene schuld zijn.

De man is zeker machtig op de goederen der gemeenschap, maar de vrouw is bevoegd genoeg om hem te beletten, alles te verkwaften.

Wij hebben gezien dat zelfs onder het beding der wettelijke gemeenschap de praktijk en de rechtspraak aan de vrouw eene zekere bevoegdheid toekenden, dat haar wil niet gansch onmachtig en onverkend bleef.

Bemerken wij nog dat de echtgenooten, welke een weinig bemiddeld zijn, meer en meer de gemeenschap, tot de aanwinsten beperkt, door huwelijkscontract verkiezen.

Waarschijnlijk zou deze gemeenschap nog gewoner worden, indien de echtgenooten niet verplicht waren, de kosten van een inventaris te ondergaan.

Zulke voorkeur bewijst zonder twijfel dat men meer en meer geneigd is, de machtige rechten des mans, zijne overheersching te beperken.

Indien al de roerende goederen, welke de vrouw tijdens het huwelijk bezit, haar eigen blijven, dan zal de man daar niet meer over kunnen beschikken. 't Is de vrouw die hare roerende goederen zal verveemden met haars mans toestemming.

Daar de goederen der gemeenschap dikwijls zeer gering zullen wezen, zal de vrouw, in bezit van een groot vermogen, meermaals het krediet haars echtgenoots moeten versterken door zich met hem te verbinden.

Deze goederengemeenschap vermenigvuldigt alzoo de medewerking der vrouw.

Onder het beding der wettelijke gemeenschap dienen hare roerende goederen ook om het krediet haars mans te vergrooten, zelfs tegen haren wil en dank. Integendeel, is de gemeenschap tot de aanwinsten beperkt, dan is het haar mogelijk, de overeenkomsten, welke de man wil aangaan, na te zien, vooraleer zij hare eigene goederen daartoe verbindt.

Zoals hiervoren gebleken is, bekomt de vrouw, gemeen in goederen, eene uitgestrektere bevoegdheid dan de teksten der wet het lieten vermoeden. Integendeel in de scheiding van goederen zijn wij getuigen van het tegenovergestelde.

Art. 1449 bepaalt dat de vrouw, welke van goederen gescheiden is, daarover het vrije beheer wederneemt, en dat zij over haar roerend goed kan beschikken en hetzelfde verveemden.

Maar de zaken staan in de werkelijkheid gansch anders. Gewoonlijk is het de man, die het beheer van de goederen der vrouw in handen neemt, hetzij de vrouw hem dit bestuur overhandigt, hetzij zij zich tegen zulk bestuur niet verzet.

Daarenboven, alhoewel de wet zich in art. 1449 zeer duidelijk uitdrukt om aan de vrouw toe te laten hare roerende goederen te verveemden, zien wij de rechtspraak haar dit recht weigeren, achtende dat, indien de wetgever van 1804 de verveemding der meubelen als eene daad van beheer heeft kunnen aanzien, het heden zoo niet meer is.

* *

Zeer wouig zal ik spreken over het bruidschattelijk bestuur, dat bijna verdwenen is in ons land. Zelfs in 't Zuiden van Frankrijk, waar het eerijds het wettelijk bestuur was, wordt het van dag tot dag minder in gebruik.

Daarenboven de huwelijkscontracten lossen de strengheid zijner regelen. Terwijl het B. W. de goederen verdeelt in bruidschattelijke goederen, welke onverveemdbaar verlaara en aan het beheer des mans toevertrouwd worden, en in huwelijksgoederen, zien wij de huwelijkscontracten dikwijls het beheer des bruidschats aan de vrouw toevertrouwen, en de verveemding der bruidschattelijke goederen toelaten onder de voorwaarde van wederaanleg.

Zonder langer over dit bestuur uit te weiden, kunnen wij ons afvragen of die wijzigingen geen gevolg zijn van de altijd en overal aangroeiende bevoegdheid der gehuwde vrouw.

* *

Het B. W. bevat aldus twee hoofdopalingen: het bruidschattelijk bestuur en de gemeenschap. Volgens de wet blijft de vrouw bijna gansch onbevoegd. Vermag zij iets, dan is het dank aan den bijstand van haren man. Integendeel zij bekomt beschermingen van allen aard tegen de handelingen van haren man.

Maar wij hebben ondervonden dat haar toestand werkelijk gansch anders is. In beide besturen is hare deelneming aan het bewind zeer uitgebreid, en terzelfdertijd is de bescherming, die zij bekwam, afgenomen.

Indien de vrouw krachtig al hare rechten doet gelden, hare toestemming weigert wanneer de man ze noodig heeft, dan zal het dezen lastig vallen, hare goederen nog te verkwaften.

De toestand der vrouw volgens het B. W. is dus zeer verschillend van haren werkelijken toestand. Deze laatste schijnt beter overeen te stemmen met onze hedendaagsche begrippen omtrent de vrouw.

Zij moet niet meer onderdanig blijven gelijk ten tijde der Germaansche wetten, welke hare lichaamskrachteloosheid wilden bevrijden, noch onbevoegd gelijk ten tijde der Romeinsche wet die de zwakheid haars gescies wilde beschermen.

Neen, heden wordt zij beschouwd als vrij en onafhankelijk, op gelijken voet staande met haren man.

Nochtans die verbeteringen, aan den staat der vrouw toegebracht, kunnen zich maar verwezenlijken voor de echtgenooten welke een huwelijkscontract sluiten.

Overigens hoe dikwijls ziet men met eenen toestand veranderen, en de wet, die hem beheerschte, nog langten tijd onveranderd blijven? De leer der rechtsgeleerden of de toepassing der rechtspraak zullen zich eerder met den nieuwen toestand vereenigen dan de wetgeving die zeer traag vordert.

Het is te wenschen, dat de wetten zich hervormen om aan den gewijzigden toestand beter te beantwoorden.

In onze dagen beschouwen noch de rechtsleer noch de rechtspraak de vrouw als onbekwaam. De rechtspraak keut haar de macht toe, de gemeene goederen te verbinden door hare huishoudelijke handelingen. De wetgever zelf verschafft haar het recht, op eene zekere wijze over hare spaarpenningen te beschikken, zonder nochtans gelijk, b. v. te Genève, haar toe te laten, de opbrengst haars arbeids in volle vrijheid te kunnen gebruiken.

Nochtans, daar de twee echtgenooten vereenigd moeten leven en gemeenschappelijke belangen hebben, zoo moet er één van beiden aan het hoofd van die maatschappij gesteld worden. 't Is de man die dit bestuur in handen moet bewaren, daar hij gewoonlijk meer ervaring der zaken heeft.

Doch wachten wij ons te verklaren dat de gehuwde vrouw door zich zelve bevoegd, doch alleenlijk ten gevolge van den huwelijksband aan het bewind des mans onderworpen is. Dit zou tegenstrijdig wezen met verschillende artikelen van het wetboek.

Namelijk in geval van afwezigheid, interdicte of minderjarigheid des mans, zou de vrouw de machtiging des rechtters kunnen ontberen, indien zij eigenlijk bevoegd-ware.

Wenschen wij dan dat men weldra uit het wetboek schrabbte die artikelen welke de vrouw verplichten, de machtiging des rechtters te bekomen, wanneer de man zijne toestemming niet kan verleenen. De

meerderjarige gehuwde vrouw zou dan moeten bevoegd zijn zooals de ongehuwde.

* *

Het zedelijk bestuur des huisgezins moet den man toevertrouwd blijven. De echtgenooten zijn tot samenwoning verplicht. De man zal de verblijfplaats des huisgezins kiezen, den levensgang beperken, de bezigheden der echtgenooten aanduiden, de opvoedingswijze der kinderen bepalen. Alzoo zal de eenheid des huisgezins verzekert worden.

Maar waarom dit bevind onwedderroepelijk tot de goederen der vrouw uitstrekken? Is het te vermoeden dat de echtgenooten ook noodzakelijkerwijze de eenheid hunner goederen hebben willen verwezenlijken?

Voorzeker moet men de echtgenooten de vrijheid overlaten, door een huwelijkscontract den toestand hunner goederen gedurende het huwelijk te bepalen. Willen zij hunne goederen mengen of gansch gescheiden bewaren, dat kunnen zij doen.

Maar indien de echtgenooten geen huwelijkscontract maken, hunnen wil niet laten kennen, waarom verklaart het wetboek dat hunne goederen zullen gemeen worden?

Schijnt het niet meer logisch, te vermoeden dat de echtgenooten hunne goederen hebben willen laten zooals zij waren, 't is te zeggen, gescheiden?

* *

Het beste bewijs dat het wettelijk bestuur de echtgenooten niet voldeet, is dat zij de gemeenschap van goederen verstooten door huwelijkscontract, zoohaast zij een weinig goet bezitten.

Misschien zou men beter doen, de voorkeur te geven aan de gemeenschap van aanwinsten als wettelijk bestuur.

Het blijkt inderdaad dat de echtgenooten gewoonlijk dit bestuur verkiezen door huwelijkscontract.

Daarenboven, mag men zeggen dat de echtgenooten, welke heden geen verdrag aangaan, daar zij weinige of geene goederen bezitten, reeds onder zulk bestuur leven.

Voor het aanvaarden van dit bestuur pleit eene laatste beweegreden waarvan wij reeds gesproken hebben. Zeer dikwijls bezit de vrouw een groot fortuin. Daar hare goederen van de gemeenschap geen deel meer zouden uitmaken, zou haar echtgenoot daar niet kunnen over beschikken. Nochtans, om zijn krediet te vergrooten, zou de vrouw zich met hem verbinden. Daaruit volgt dat onder zulk bestuur de grenzen harer bevoegdheid meer uitgebreid zouden zijn.

Je ne connais pas assez le flamand pour avoir la témérité de parler cette langue. Vous me pardonneriez, n'est-ce pas, — les forts devant indulgence aux faibles — si je vous exprime, comme je le puis, l'intérêt que je prends à votre activité ?

Les flamands ont conquis, notamment, le droit d'être accusés, défendus, jugés en flamand. Nulle conquête n'est plus légitime. C'est d'elle qu'est née, que devait naître, votre institution; et les œuvres sérieuses qu'elle a produites depuis sa création démontrent son incontestable vitalité

Sans remonter au delà de 1897, je rencontre :

Un discours de Me DEVOS sur *Le droit international privé dans le projet de code civil pour la Belgique*; des conférences de M^e VAN DEN BORREN sur *l'École nouvelle du droit pénal et les idées d'Enrico Ferri*; de Me DEVOS : *Les droits de douane sur les ardoises belges dans le Grand-Duché de Luxembourg*; de M^e VAN DE PUTTE : *La législation sur les accidents de travail en Allemagne, en France, en Autriche, en Italie, en Angleterre*; de M^e VAN DER EYCKEN : *Le flamand devant le tribunal de Bruxelles*; un discours de Me DEWINDE : *Etude sur la responsabilité des administrations publiques*; de Me DEVOS, encore, une conférence sur *Le droit civil de l'Etat indépendant du Congo*....

A côté de cela, des observations présentées au Pouvoir législatif, des plaidoiries, des jugements, une Revue juridique et le projet de fonder une fédération des juristes belges...

* * *
A cet actif, qui promet, se joint le discours que nous venons d'applaudir. Me HALFLANTS, à qui j'adresse mes plus vives félicitations, a étudié, en jurisconsulte consommé et en homme de progrès, la question de l'incapacité de la femme mariée et nous a fait une critique intéressante des dispositions du code civil relatives à cette matière. Il nous a montré, surtout, que l'activité croissante des femmes, leur instruction de plus en plus développée, la transformation des conditions économiques nécessite la modification des dispositions légales en vigueur aujourd'hui. Les débats, qui ont eu lieu récemment au Parlement belge, démontrent d'ailleurs que là, comme presque partout, des réformes s'imposent et qu'à de nouveaux besoins sociaux doivent répondre de nouvelles formules juridiques.

* * *
Permettez moi, maintenant, d'ajouter ceci :

Mon éloquent et honoré prédécesseur, Me CHARLES GRAUX, VOUS

* * *
Andere dreefen van het Wetboek zouden ook met voordeel kunnen herzien worden. Volgens de wet is de gemeenschap aan het beheer des mans alleen onderworpen. Wij weten nochtans dat de vrouw ook de gemeene goederen verbindt ten gevolge van de huishoudelijke lastgeving.

Waarom zou men dit grondbeginsel in de wet niet lassocen ? In het nieuw B. W. van Duitschland erkent men aan de vrouw de bevoegdheid om de gemeene goederen te verbinden voor het huizegezin, zelfs tegen 's mans wil, wanneer dezee verzet niet gegronnd is.

Wij hebben het B. W. doorbladerd. De onbevoegdheid der gehuwde vrouw verschijnt in al de artikelen, welke over hare handelingen spreken.

Van eenen anderen kant weten wij dat zij in feite meer bevoegdheid bekomt, dat de rechtspraak zich aan de vrouw gunstig toont, en dat zelfs de wet dezer laatste tijden hare rechten uitbreidt.

In andere landen is men ook meer en meer genegen de grenzen harer bevoegdheid uit te breiden. In Duitschland onderscheidt men het *Ehegut*, Echtgoed, en het *Vorbehaltsgut*, het voorbehouden goed. Het eerste deel van de goederen der vrouw valt onder het beheer des mans, maar de vrouw zelf beheert haar voorbehouden goed en mag er al de eigendomsrechten over uitvoeren.

In Engeland bestaat er dergelijke onderscheiding van de goederen der vrouw.

Overal schijnt de welgeve te begrijpen dat er aan den toestand der gehuwde vrouw verbeteringen dienen toegebracht te worden. Maar hij durft zich van lang bestaande grondbeginselen niet stoutmoedig verwijderen.

Om te sluiten, druk ik den wensch uit dat men de teksten, welke de bevoegdheid der gehuwde vrouw beperken, wijzige.

Indien hare bevoegdheid uitgeroepen wordt, dan zal zij onder het gemeenschappelijk bestuur mogen alleén handelen, wanneer de man haar niet zal kunnen machtigen, zij zal hare eigen goederen zelve besturen, en onder het bestuur van scheiding der goederen, zal zij eene gansche vrijheid genieten.

Mijnheeren, laat mij toe, bij het sluiten deze voordracht, u mijnen innigen dank te betuigen, omdat gij ze met zulke groote aandacht aanhoord hebt.

Joz. HALFLANTS.

Daarna nam de stoffhouder, M^r DE JONGHE, het woord, en hield de volgende toespraak :